

LASTEN KUULEMINEN VAHVISTUU LASTENSUOJELUSSA

Tarja Heino

Tutkimusprofessori, THL

LAPEN AIKANA TOTEUTETTU

- Maakunnallisissa hankkeissa on ollut vahvasti esillä lasten osallisuus ja kuuleminen; mm. Uudistuva lastensuojelu <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-208-6> jonka ss.33 - 40 Laakso Riitta, Helavirta Susanna, Seppälä Leena, Penders, Merja & Krohns Niina (2018) Minunkin näkemyksillä on merkitystä - sijoitetun vammaisen lapsen oikeus tulla kuulluksi.
- Rullaava tiedonkeruu kouluterveyskyselyn osana. Aineisto toi esiin merkittäviä elämäntilanteiden ja hyvinvoinnin eroja niiden välillä jotka asuvat vanhempiensa kanssa / asuvat muualla. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135232/URN_ISBN_978-952-302-903-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Kouluterveyskyselyyn on valmisteltu uusi lisämoduuli, joka keskittyy sijoitettujen lasten kokemuksiin sijoituspaikassa. Tiedonkeruu alkaa keväällä 2019 ja se on suunniteltu toteutettavan joka neljäs vuosi. Ensimmäiset tulokset julkaistaan syksyllä 2019.
- Riitta Laakson tutkimus ”Ne näki musta” <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-267-3>. Lastensuojelun käsikirjasta on saatavana materiaalia ohjaamaan ja helpottamaan lasten kuulemistä ja kuulluksi tulemistä. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-valvonta/mita-sinulle-kuuluu->
- Riitta Laakson artikkeli Lastensuojelun toistuvat sijoitukset ja monipaikkainen asuminen – sijoitettujen nuorten näkökulma 1-2019

UUSI TUTKIMUS 2019 - 2021

- Tehty tutkimus- ja selvitystyö on osoittanut tarpeen *kaikkien sijoitettujen lasten kuulemiseen yhdenvertaisesti*, sijoituspaikasta riippumatta sekä
- tarpeen sellaisten toimintakäytäntöjen ja -kulttuurin luomiseen, joka helpottaa lapsen mielipiteiden ja kokemusten systemaattista kuulemistä.
- Lisäksi on tarpeen tuoda esiin tilannekuva lasten hyvinvoinnista ja kohtelusta.
- Valvontaa koskevat selvitykset nostavat esiin lasten huonot kokemukset, joten julkisuuskuva on vääristynyt.
- Käynnistyy 3-vuotinen tutkimus- ja kehittämishanke. Sen tehtävänä on
 - Tutkia sijoitettuna olevien lasten kokemuksia ja kohtelua erityisesti siitä näkökulmasta, millaiset tekijät tukevat ja lisäävät lasten hyvinvointia.
 - Tutkia epäkohtiin tarttumista helpottavia ja vaikeuttavia seikkoja.
 - Vahvistaa ja kehittää keinoja tarttua epäkohtiin ja korjata niitä.
 - Hanke tähtää muutokseen lasten ja nuorten kuulemisen tavoissa ja rakenteissa.

TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

- Pyritään kokonaistutkimukseen tutkimuspaikkakunnilla, eli tutkimukseen pääsee mukaan kaikki sijoitettuna olevat lapset 6-7 yhteistyöalueella.
- Keskitytään 12 vuotta täyttäneisiin lapsiin, joita oli vuonna 2017 koko maassa yhteensä 7 744, ja näistä koko vuoden huostassa olleita oli 3 366 lasta.
- Paikkakunnat sitoutuvat yhteistutkijuutta toteuttavaan tutkimusasetelmaan, jossa lasten asioista vastaavat sosiaalityöntekijät haastattelevat lapset osana perustyötään ja huolehtivat samalla tiedonkeruusta.
- Selvitetään epäkohtiin tarttumisen mahdollisuuksia ja esteitä maakuntien sijoituksesta vastaavien sosiaalityöntekijöiden ja/ tai johdon *fokusryhmähaastatteluissa* ja luodaan samalla pohjaa systemaattisten kuulemisen käytäntöjen implementointiin
- Seurataan prosessia, jaetaan kokemuksia, vertaillaan ja reflektoidaan alustavia tutkimustuloksia *työpajoissa*

TUTKIMUKSEN TUOTOKSENA SAADAAN

- Kehitettyä käytäntöä, joka systemaattisesti ohjaa sosiaalityöntekijää sijoitetun lapsen kuulemiseen perhehoidossa, ammatillisessa perhehoidossa ja laitoshuollossa.
- Koottua kokemuksia lapsilta ja sosiaalityöntekijöiltä
- Koottua kokemuksia ja havaintoja siitä, mitä epäkohtiin puuttumisesta seuraa
- Luotua yhdenmukaiset käytännöt lasten kuulemisen, epäkohtiin puuttumisen ja valvonnan menettelyihin